

Moet een imker lid zijn van een organisatie?

G.D.B. van Houwelingen

Tijdens de Studiedag van de Bond van Bijenhouders NCB, die in het teken stond van het 75-jarig bestaan van de Bond, sprak de heer Van Houwelingen, voorzitter van de ANI.

In zijn lezing ging hij in op de vraag of het lidmaatschap van een bijenhoudersvereniging nodig is om te kunnen imkeren.

De inhoud van zijn verhaal sluit zo goed aan bij de huidige problemen van de georganiseerde bijenhouderij in Nederland, dat de redactie van BIJEN meent dat iedere imker hiervan kennis moet nemen. Daarom volgt hieronder, enigszins ingekort de tekst van de lezing van de heer Van Houwelingen.

Waar gaat het over

Ik denk dat het goed is om een aantal zaken waarom het belangrijk is lid van een bijenhoudersvereniging te zijn, eens op een rij te zetten. Ik wil daarbij aandacht besteden aan de volgende punten:

- Het doel van de organisaties.
- Ledenbestand en het verloop daarin.
- Het nut van het lidmaatschap.
- Wat missen imkers die geen lid (meer) zijn.
- Aandachtspunten voor de imkers, de organisaties en de Bedrijfsraad.

Ik zal tenslotte een aantal conclusies trekken.

Doel van de organisaties

De statuten van de vijf bijenteeltorganisaties zijn

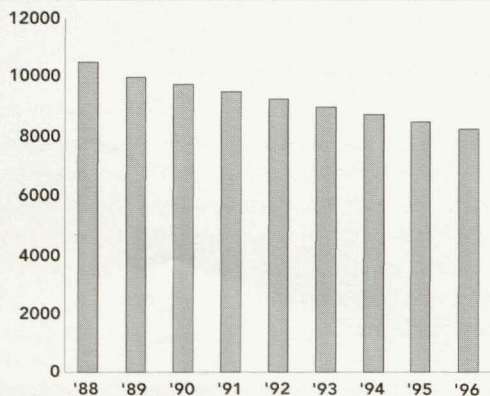
wat de inhoud betreft praktisch gelijk. Bevordering van de bijenteelt willen ze allemaal bereiken door voorlichting, uitgeven van periodieken en drachtverbetering. Enkele organisaties noemen promotie van Nederlandse honing. Verder worden genoemd: steun aan onderzoeksinstituten, samenwerking op landelijk niveau, met de overheid en zusterorganisaties.

Het ledenbestand

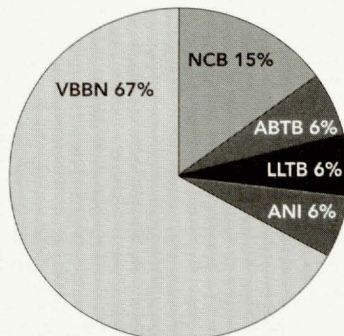
Onderstaande schijfdiagram laat zien hoe het zit met de verdeling van de imkers in Nederland over de verschillende organisaties.

Het verloop van het ledental ziet er niet goed uit. Over de periode 1988 tot 1996 zijn we van ruim 10.000 imkers inmiddels afgezakt tot iets boven de 8.000, een daling van ongeveer 2,5% per jaar! We kunnen nog heel wat jaren zo doorgaan, maar het zal net als met de varroamijt zijn. Zodra je een kritische grens bereikt, gaat de teruggang veel sneller en kom je in een neerwaartse spiraal die niet meer te keren is. In de landen om ons heen zien we een vergelijkbaar verschijnsel; in België is de teruggang 4-5%, in Duitsland 1% per jaar, beide over een langere periode. Het is voor de besturen moeilijk om een beeld te krijgen van de oorzaken van de afname van het ledenbestand. Mogelijke redenen zijn naar mijn mening:

- Afname van de traditionele overdracht van ouder op kind, in feite van vader op zoon. De vanzelfsprekendheid dat kinderen de bijen van hun ouders overnemen, bestaat niet meer.

Verloop aantal georganiseerde imkers in Nederland

Verdeling imkers over imkerorganisaties

- De toenemende vergrijzing. Net als in Duitsland beginnen mensen op steeds latere leeftijd met bijhouden. Mensen blijven dus korter lid, waardoor het ledental ook sneller terugloopt.
- De financiële drempel voor jeugdigen. In cursussen en materialen gaat toch veel geld zitten.
- Gebrek aan tijd en rust. De maatschappij is vrij gejaagd; er zijn zoveel andere mogelijkheden.
- Problemen met de bijen zelf. Uit de enquête van het IKC bleek dat $\pm 50\%$ van de imkers problemen heeft met bijenziekten. Een tweede probleem is het gebrek aan dracht en als laatste de plaatsingsmogelijkheden. Het is niet zo vanzelfsprekend dat men zijn bijen thuis kwijt kan.

De kernvraag

68 De kernvraag is of het lidmaatschap van een imkersvereniging nog wel nodig is. Wat mist de imker als er geen organisaties meer zijn. Natuurlijk zijn er imkers die zeggen: 'Ik ben geen lid (meer) maar ik weet er nog alles van.' Ze halen hun kennis bij de imkers die nog wel lid zijn, maar dat vind ik niet helemaal eerlijk.

De gevolgen

Wat zijn de gevolgen als er geen organisaties meer zijn? Ik heb die vraag voor een aantal facetten voor de korte en de lange termijn gewaardeerd. Ik heb mijn visie in onderstaande tabel samengevat:

Facet	Effekt op...	
	korte termijn	lange termijn
ziekten	-	--
bestuiving	+/-	--
dracht	+/-	-
spuitschade	+/-	-
opleiding & vak kennis	-	--
onderzoek & voorlichting	-	--
afzet honing	+/-	+/-
alg. belangen	--	--

+/- = gevolgen beperkt
 - = gevolgen ernstig
 -- = gevolgen zeer ernstig

Ik denk dat we aan de imkers die twijfelen duidelijk moeten maken wat er niet meer is als er geen organisaties meer zijn. Er zal geen aandacht meer zijn voor de individuele imker, maar ook niet voor de kleine verenigingen. En die hebben de steun van de organisaties juist zo hard nodig.

Er zal geen overleg meer zijn met de overheid en andere instanties. Ik wil in dit kader de **bestuivingsregeling** onder de aandacht brengen. Van de imkers

die naar het fruit en andere gewassen gaan, gebruikt 70% die regeling!

Bij de rampzalige **spuitschade** van de zomer 1996 hebben de organisaties en de Bedrijfsraad een belangrijk stuk belangenbehartiging gedaan. Overleg met de andere sectoren bij het optreden van **Amerikaans vuilbroed** (AVB) is de laatste jaren heel belangrijk geweest.

Wie moet zich inzetten voor **drachtverbetering**? We hebben als organisaties goede contacten, misschien niet voldoende volgens sommigen, maar wie gaat dat doen als er geen organisaties meer zijn? **Overleg met de Nederlandse overheid en de Europese Unie.** Die overheid trekt zich terug, maar zonder organisaties zal er in ieder geval helemaal geen overleg meer zijn.

Opleidingsfaciliteiten zullen vervallen. Nu zorgen de organisaties daar zelf voor, maar dat zou verdwijnen. De kennis zal snel afbrokkelen.

Hoe komen nieuwe ontwikkelingen bij de imkers? Voor het sturen en opnemen van nieuwe ontwikkelingen hebben we nu een traject.

Het gevaar is reëel dat de **bestuivingsfunctie**, die economisch de belangrijkste is, verdwijnt. Daarmee gaat een fundament van de zinvolle hobby verloren. De resultaten van **onderzoek en voorlichting** komen onder andere via de vakbladen bij de leden. Maar ook heeft de imker via de organisatie een stem in het onderzoeksprogramma van de Ambrosiushoeve. Dat alles dreigt ook te verdwijnen.

Tenslotte iets over de **bijenziekten**. Ik verwacht daar ernstige problemen als de organisaties zouden verdwijnen. Voor de varroamijt zal de chemie uit de bestrijding verdwijnen en zijn nieuwe methoden keihard nodig. Daarvoor hebben we nu het onderzoek, de voorlichting en onze vakbladen.

Dankzij de maatregelen die de organisaties hebben genomen, hebben we de verspreiding van AVB kunnen inperken. Zonder die maatregelen was het een grote puinhoop geworden.

Lidmaatschap nodig?

Op basis van al deze overwegingen kom ik tot de conclusie dat het lidmaatschap nodig is om goed te kunnen imkeren. Daar is wel een aantal voorwaarden aan verbonden, de organisaties moeten het lidmaatschap aantrekkelijker maken, de Bedrijfsraad zal iets moeten doen, maar ook de individuele imker heeft hierin zijn taak. Ik heb dat samengevat onder aandachtspunten.

Aandachtspunten voor de imker

'Imkeren is een vak', zei Lei Hensels altijd. Ik denk

ook dat vakkennis de basis is van een gezonde imkerij. Er zijn nog steeds te veel imkers die bijen in een kast houden maar er verder niet zoveel mee doen.

Vergroten van de vakkennis is belangrijk voor de toekomst. Imkers mogen ook best zich eens wat ruimhartiger opstellen en **het eigen belang wat minder centraal stellen**. De organisaties proberen zaken op de rails te zetten waar de imker zelf niet altijd iets van merkt. De gevolgen van een spuitschade of ziekteproblemen in één regio zijn elders niet merkbaar, maar vanuit de organisaties wordt in het algemeen belang de nodige, ook financiële, inspanning verricht. Maar de imker moet ook actiever deelnemen aan de verenigingsactiviteiten. Het **melden van calamiteiten** is belangrijk. We dienen niemand met de negatieve benadering dat 'er toch niets mee wordt gedaan'. De imker heeft ook de taak om een beginnende bijenhouder op te vangen. Hij moet begeleiding geven, zodat de nieuweling geïnteresseerd blijft, en er mee doorgaat.

Aandachtspunten voor de organisaties

De organisaties moeten **meer bekendheid geven** aan de imkerij. Wij zijn onvoldoende bekend en komen alleen in de publiciteit als er een calamiteit is, zoals de bijensterfte in de zomer van 1996.

We moeten ook veel **slagvaardiger zijn** als organisaties. Kijk naar de aandacht die de Vlinderstichting krijgt, die beestjes zijn natuurlijk veel 'aibaarder' maar toch.

Ook in de richting van het onderwijs moeten we input geven en de **bijenhouderij beter promoten**.

Natuurlijk moeten de organisaties er voor zorgen dat de **belemmeringen worden weggenomen**, ten aanzien van de ziektebestrijding, de dracht en het promoten van Nederlandse honing.

We moeten **meer voor de jeugd** gaan doen. We moeten daar een financiële drempel proberen weg te nemen. Hoe, daar moeten we verder over praten.

Ook de **plaatsingsmogelijkheden** van volken verdient aandacht, zeker binnen het stedelijk gebied. Daarvoor zou ook de **teelt van zachteardige bijen** bevorderd moeten worden. Maar ook uit de samenwerking met andere doelgroepen zou groei van het ledental kunnen voortkomen. We moeten ons niet beperken tot de traditionele agrarische organisaties, maar ook proberen in de besturen van andere verwante groeperingen terecht te komen.

Aandachtspunten voor de Bedrijfsraad

We laten een aantal gemeenschappelijke belangen via de Bedrijfsraad lopen. En omdat ik niet zie dat er

De heer van Houwelingen (foto: F.P. Bohlmeijer)

op korte termijn een fusie tussen de bijenhoudersorganisaties plaats zal vinden, zal de positie van de Bedrijfsraad versterkt moeten worden. Dat is zeker belangrijk nu de Afdeling Bijenteelt van het Landbouwschap is weggefallen.

Maar dan zal de Bedrijfsraad zijn slagvaardigheid moeten vergroten. De **centrale belangenbehartiging** zal sterker moeten zijn. Nu het Landbouwschap dat niet meer organiseert, zal de Bedrijfsraad ondermeer moeten nadenken over de bestuivingsregeling. Het **praktijkonderzoek** zal moeten worden gestimuleerd. De organisaties, maar zeker ook de individuele imkers, zullen zich daarin veel actiever moeten opstellen. De Bedrijfsraad heeft de taak deze voorstellen in te dienen.

Voorlichtingsfolders uitgeven is een prachtige taak voor de Bedrijfsraad. Dat kost natuurlijk geld. Helaas zijn de imkers nauwelijks bereid hier geld aan te besteden. Het is jammer dat imkers die twee kwartjes die de folder kost, niet willen besteden om de afzet van hun honing te stimuleren.

Het **financiële draagvlak** van de Bedrijfsraad moet verbreed worden. Hoe dat moet gebeuren, weet ik niet. Maar het is wel belangrijk.

Tot slot

Ik wil nogmaals benadrukken dat het lidmaatschap keihard nodig is voor de bijenhoudersorganisaties.

Maar, als dat niet meer als nuttig wordt ervaren dan hebben die organisaties geen bestaansrecht meer. Een zwakke bijenteelt, en zo sterk staan wij niet in het geheel, is dan nauwelijks levensvatbaar.

De Bedrijfsraad, de imkerorganisaties en de imkers moeten zich inzetten voor een gezonde bijenteelt. Alleen als we samen sterk staan kunnen we overleven.